

Maria Katajamäki

TUNNE RYHMÄSI

Ekaluokkalaisten ryhmäytyspäivä Honkaniemessä

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Kirkon nuorisotyön koulutusohjelma

Maaliskuu 2016

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö	Aika	Tekijä
Humanistinen ja kasvatusala, Ylivieskan yksikkö	Maaliskuu 2016	Maria Katajamäki
Koulutusohjelma		
Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi		
TUNNE RYHMÄSI. Ekaluokkalaisten ryhmäytyspäivä Honkaniemessä.		
Työn ohjaaja	Sivumäärä	
KM Sari Virkkala	26 + 5	
Työelämäohjaaja		
KM LO Annika Mäkelä		
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää ekaluokkalaisille ryhmäytyspäivä sekä kehittää ekaluokkalaisten tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja ryhmäyttämisen avulla. Työn teoriaosassa käsitellään ekaluokkalaisten kehitysvaihetta, ryhmäyttämistä sekä koulun ja seurakunnan välistä yhteistyötä.</p> <p>Ryhmäytyspäivän aikana oppilaat osallistuivat luokkansa kanssa erilaisille ras-teille, joilla muun muassa leikittiin, askarrettiin, laadittiin yhteiset pelisäännöt sekä pohdittiin erilaisia tunteita.</p> <p>Ryhmäytyspäivään oltiin tyytyväisiä ja se koettiin mukavaksi vaihteluksi opetta-jien ja oppilaiden toimesta. Ryhmäytyspäivän seurauksena Haapajärven seura-kunta sai 11 uutta messuavustajaa.</p> <p>Työn hankkeistajana toimi Haapajärven Martinmäen koulun ensimmäisen luokan luokanopettaja Annika Mäkelä.</p>		
Asiasana		
Sosiaaliset taidot, ryhmät, ryhmäytyminen, tunnetaidot		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date March 2016	Author Maria Katajamäki
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis KNOW/FEEL YOUR GROUP.		
Instructor Ed.D Sari Virkkala	Pages 26 + 5	
Supervisor Ed.D Annika Mäkelä		
<p>The purpose of this thesis was to organize a grouping day for the first grade pupils and develop the emotion and social skills of the first-graders by grouping. The theory part of the thesis handles the developmental phase of a first grade pupil, grouping and the collaboration between the school and the parish.</p> <p>During the grouping day the pupils attended with their class to different action points where they played, crafted, made common rules and thought about different emotions among other things.</p> <p>The teachers and pupils were satisfied with the grouping day and thought of it as a nice change. After the grouping day the parish of Haapajärvi got 11 new Mass assistants.</p> <p>The thesis was commissioned by the teacher of first grade from Haapajärvi's school of Martinmäki, Annika Mäkelä.</p>		
Key words Emotional skills, grouping, groups, social skills		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT	2
3 EKALUOKKALAISEN KEHITYSVAIHE	3
3.1 Millainen on 7-8 – vuotias lapsi?.....	3
3.2 Sosiaalisuuden ja tunnetaitojen merkitys lapselle.....	5
4 RYHMÄYTTÄMINEN	8
4.1 Ryhmä ja ryhmädynamiikka	8
4.2 Ryhmäyttäminen.....	10
4.3 Koulun opetussuunnitelma ryhmäytyspäivän taustana.....	10
5 KOULUN JA SEURAKUNNAN YHTEISTYÖ	12
5.1 Yleisesti	12
5.2 Haapajärven seurakunnan koulu yhteistyö	14
6 RYHMÄYTYSPÄIVÄ HONKANIEMESSÄ	18
6.1 Toiminnan kuvaus	18
6.2 Toimintapäivän palaute	21
6.3 Toiminnan arviointi	23
7 POHDINTA	25
LÄHTEET	26

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tämä työ sai alkunsa ajatuksesta, että halusimme hankkeistajani Haapajärven Martinmäen koulun ekaluokan luokanopettaja Annika Mäkelän kanssa tehdä jotain kiusaamisen vastaista. Päätimme, että toteutamme päivän, jossa on kaikenlaista mukavaa tekemistä ryhmän kanssa. Valitsimme kohderyhmäksi ekaluokkalaiset, sillä hankkeistajani toimii luokanopettajana alakoulussa ja tuolloin hän opetti juuri ekaluokkalaisia. Ja mikä olisikaan parempi paikka aloittaa kiusaamisen ennaltaehkäiseminen kuin alakoulun ensimmäinen luokka-aste?

Teoriaosassa käsitellään ekaluokkalaisten, eli 7-8 – vuotiaan lapsen kehitysvaihetta, millainen hän on ja mitä merkitys sosiaalisuudella ja tunnetaidoilla hänelle on. Lisäksi käsitellään ryhmää ja ryhmädynamiikkaa sekä ryhmäyttämistä. Edellisiin liittyen työssä sivutaan myös koulun opetussuunnitelmaa ryhmäyttämisen näkökulmasta. Koska ryhmäytyspäivä järjestettiin yhteistyössä koulun ja seurakunnan kanssa, on koulun ja seurakunnan yhteistyölle myös oma lukunsa. Koulun ja seurakunnan yhteistyö – luvussa käsitellään yleisesti sitä, millaista yhteistyötä koulut ja seurakunnat voivat tehdä. Lisäksi luvussa perehdytään tarkemmin siihen, millaista yhteistyötä Haapajärven seurakunnassa tehdään koulujen kanssa.

Työn tavoitteena oli järjestää ekaluokkalaisille mukava ryhmäytyspäivä, jossa he pääsevät tekemään erilaisia asioita yhdessä omien luokkatovereidensa kanssa. Työn kehittämistehtäväksi asetin koulun ja seurakunnan yhteisen ryhmäytyspäivän toteuttamisen sekä ekaluokkalaisten tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittämisen ryhmäyttämisen avulla. Työn nimi, Tunne ryhmäsi, viittaa sekä tunnetaitoihin että ryhmäyttämiseen.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Opinnäytetyössäni oli kaksi kehittämistehtävää. Ensimmäisenä kehittämistehtävänä oli koulun ja seurakunnan yhteisen ryhmäytyspäivän toteuttaminen. Ryhmäytyspäivän toteuttaminen vaatii vuorovaikutusta koulun ja seurakunnan kanssa. Tapahtumaa järjestettäessä on otettava huomioon esimerkiksi kohderyhmän ikä, ruokailu sekä siihen liittyen mahdolliset ruoka-aineallergiat, sää ja erilaiset aikataulut.

Toinen kehitystehtäväni oli ekaluokkalaisten tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittäminen ryhmäyttämisen avulla. Tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen avulla voidaan ehkäistä kiusaamista. Ryhmäyttämällä on tärkeä merkitys tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Tunnetaidoilla ja sosiaalisilla taidoilla on myös tärkeä merkitys ryhmän toiminnan kannalta. Tässä toimintapäivässä ryhmäyttämistä toteutettiin esimerkiksi leikkien ja yhteisen tekemisen kautta.

3 EKALUOKKALAISEN KEHITYSVAIHE

Tässä luvussa käsitellään ekaluokkalaisen, eli 7-8 ikävuoden välillä olevan lapsen kehitysvaihetta, eli sitä, että millainen on ensimmäistä kouluvuottaan läpikäyvä lapsi. Luvussa käsitellään sosiaalisuuden ja tunnetaitojen merkitystä lapselle, sillä etenkin tunnetaidot olivat merkittävässä roolissa tapahtumaa järjestettäessä.

3.1 Millainen on 7-8 – vuotias lapsi?

Ekaluokkalaisen kehitysvaihe sijoittuu keskilapsuuden alkuun. Keskilapsuudella tarkoitetaan aikaa esikoulun ja koulun aloituksesta varhaisen nuoruusiän alkuun eli 6 – 7 – vuotiaasta noin 12-vuotiaaksi. Keskilapsuuden alkuun liittyy erilaisia suuria muutoksia niin lapsen elämässä kuin myös lapsen suhteissa aikuisiin. Keskilapsuutta elävät lapset ovat kouluiässä ja he ovat tärkeässä elämänvaiheessa, jossa he eivät ole enää lapsia, mutta eivät kuitenkaan vielä nuoriakaan. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2014, 77.)

Keskilapsuutta elävä lapsi on pikkuhiljaa siirtymässä tutusta kotipiiristään laajempiin sosiaalisiin ympyröihin. Esikoululla ja koululla on vaikutus lapsen kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen ja ne vaikuttavat merkittävästi myös lapsen käyttäytymiseen. Tässä vaiheessa olisi tärkeää se, että lapsi tuntisi osaavansa ja pystyvänsä selviytymään koulun tuomista uusista haasteista, jotta hän välttyisi myöhemmin käyttäytymisongelmilta. (Nurmi ym. 2014, 78.)

Keskilapsuudessa kuuden ja kahdeksan ikävuoden välillä aivotoiminnassa tapahtuu muutoksia, joiden uskotaan liittyvän lapsen kognitiivisten taitojen kehittymi-

seen. Näiden muutosten arvellaan tapahtuvan erityisesti ajattelun ja toiminnanohjauksen alueilla. Selkeitä rakenteellisia muutoksia aivoissa tapahtuu kuitenkin vähemmän kuin varhaislapsuudessa. (Nurmi ym. 2014, 80–81.)

Liikunnallisten ja motoristen taitojen kehitys mahdollistaa lapsen elinympäristön laajentumisen, mutta samalla koulun aloittaminen tuo mukanaan uusia haasteita. Erityisesti erilaiset hienomotoriset taidot kuten esimerkiksi kynän käyttäminen piirtämiseen ja kirjoittamiseen tai kengän/luistinten solmiminen ovat koulussa jatkuvasti käytössä ja niitä myös harjoitellaan tietoisesti. (Nurmi ym. 2014, 82–83.)

Kouluikäiselle lapselle kehittyy käsitys siitä, että toinen ihminen voi kokea ja tulkita saman sosiaalisen tilanteen eri tavoin kuin hän itse. Kuitenkin lapsen kyky asettaa itsensä toisen asemaan ja näin arvioida toisten toimintaa, tarkoituksia ja tunteita kehittyy vasta pikkuhiljaa. Vasta keskilapsuuden lopulla lapsi pystyy näkemään tilanteen toisen ihmisen näkökulmasta. (Nurmi ym. 2014, 90–91.)

Koulunkäynnin aloittaminen vaatii lapselta tietynlaisia kehityksen piirteitä. Fyysisen kasvun ja kehityksen osalta on tärkeää, että lapsella on riittävä fyysinen kehitystaso, jotta hän selviäisi koulupäivän ja koulumatkojen aiheuttamista rasituksista. Koulu vaatii lapselta myös pitkäjänteisyyttä ja keskittymiskykyä; lapsen tulisi pystyä vastaanottamaan uusia virikkeitä ja keskittymään annettujen tehtävien suorittamiseen. Lapsen tulee myös olla tietyllä tavalla itsenäinen, eli hänen tulisi pystyä olemaan erossa vanhemmistaan koulupäivän ajan. Lapsen sosiaalisen kehityksen tulisi myös olla sellaisella tasolla, että hän tulee toimeen myös muiden kuin vanhempiensa kanssa ja hänen pitäisi myös osata sietää arvostelua ja sosiaalista kontrollia. (Dunderfelt 2011, 80.)

Koulun aloitus muokkaa lapsen arkipäivää merkitsevän paljon ja oppiminen onkin keskilapsuudessa keskeinen kehitystehtävä. Keskilapsuudessa lapsen keskeisin oppimisympäristö on koulu. Lapsen ominaisuudet ovat keskeisessä asemassa siinä, miten oppiminen hänellä koulussa etenee. Tällaisia ominaisuuksia ovat kognitiiviset kyvyt, motivaatio, sosiaaliset taidot sekä lapsen oma käsitys itsestään oppijana. Oppimisen tuloksellisuuteen vaikuttaa se, että miten lapsi kykenee suunnittelemaan ja ohjaamaan omaa toimintaansa oppimistilanteessa. Myös oppimiseen liittyvät erilaiset tunteet ja uskomukset sekä lapsen keinot selvitä vaikeista tilanteista ovat tärkeässä asemassa. (Nurmi ym. 2014, 95–98.)

Ensimmäisinä kouluvuosina lapsen tietoisuus on paljolti kuvien ja tunnelmien varassa. Pikkuhiljaa lapsen ajattelu muuttuu käsitteellisemmäksi, mutta olisi tärkeää, että lapsen kuvallista ja elämyksellistä tietoisuutta vaalitaan tarpeeksi kauan. Eri-laiset tunne- ja eläytymiskokemukset auttavat kehittämään lapsen sisäistä maailmaa. Jos opetukseen tuodaan liikaa älyllistä aineistoa, voi olla vaarana se, että lapsen tuntojen, tunteiden ja tahdon kehitys jää puutteelliseksi, mikä voi myöhemmin kostautua siten, että ajattelutoiminnot jäävät pinnallisiksi ja persoonallisuuskehitys jää vajaaksi. (Dunderfelt 2011, 81–82.)

3.2 Sosiaalisuuden ja tunnetaitojen merkitys lapselle

Kun lapsi tulee kouluikänsä, hän alkaa kaivata oman ikäistensä ja samaa sukupuolta olevien seuraan. Samaa sukupuolta olevien ikätovereidensa seurassa lapsi omaksuu sellaista käytöstä, joka on tyypillistä hänen sukupuolelleen. Lisäksi lapsi oppii heidän parissaan toiminnallisia ja sosiaalisia taitoja sekä pelisääntöjä moraaliseen käyttäytymiseen. Myös henkilökohtaiset ystävyys-suhteet ovat tärkeitä, jotta lapsi oppisi luottamusta ja herkkyyttä toista ihmistä kohtaan. Ystävyys-suhteissa voi esiintyä riitoja ja muita ongelmia, mutta nämä ovat tärkeitä oppimisen paikkoja,

sillä ongelmia ja riitoja ratkoessaan lapset oppivat sietämään kritiikkiä sekä oppivat tärkeitä sosiaalisia taitoja. (Nurmi ym. 2014, 122.)

Keskilapsuudessa vertaissuhteiden eli esimerkiksi luokkakavereiden merkitys kasvaa huomattavasti. Ystävyysuhteet mahdollistavat erilaisten tärkeiden asioiden, kuten esimerkiksi luottamuksen, jakamisen ja läheisyyden oppimisen. Suhteet ystäviin mahdollistavat myös oman mielipiteen ilmaisemisen ja yhteistyötaitojen opetteluun. Ystävien puuttumista, torjutuksi tai kiusatuksi tulemista pidetään riskitekijöinä tasapainoiselle kehitykselle. (Nurmi ym. 2014, 139; Salmivalli 2005, 36.)

Tunteet ovat tärkeässä asemassa jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa, sillä ihmiset tarkkailevat toistensa tunteita jatkuvasti ja sitten reagoivat niihin. Keskilapsuutta elävät lapset voivat ymmärtää toisten ihmisten tunteita ja he ymmärtävät, että yksittäinen kokemus voi herättää monenlaisia erilaisia tunteita riippuen siitä, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan. (Nurmi ym. 2014, 115.) On tärkeää, että ihmisellä on kyky samaistua toisen ihmisen asemaan, sillä ilman tunteita ei voi tulla toimeen muiden ihmisten kanssa (Jalovaara 2005, 38).

Lapsen tulisi saada peilata omia tunteitaan ilman häpeän tunnetta, jotta hän voisi oppia hyväksymään omat tunteensa (Jalovaara 2005, 21). Se, että aikuinen keskustelisi lapsen kanssa molempien tunnekokemuksista, olisi hyväksi lapsen tunne-elämän kehitykselle. Etenkin kielteisten tunteiden säätely on edellytyksenä sille, että yksilö pystyy toimimaan normaalisti yhteisön jäsenenä. (Nurmi ym. 2014, 119.)

Tunne-elämän ja sosiaalisuuden tasapainoinen kehitys tukee lapsen oppimista. Vuorovaikutustaitojen sekä oppimiseen liittyvien perustaitojen omaksuminen on hyvin keskeinen tekijä myös lapsen hyvinvoinnille. (Nurmi ym. 2014, 140.) Lapsuudessa koetuilla tunnekokemuksilla on vaikutus aivojen tunneratojen kehittymiseen

ja toimintaan sekä lapsen persoonallisuuden muokkautumiseen (Jalovaara 2005, 19).

Koulussa tehdään työtä päivittäin tunteiden kanssa ja välillä tunteet voivat purkautua erilaisina riitoina tai jopa koulukiusaamisena. Koulun tehtävänä olisi opettaa lapsille, miten erilaisia tunteita voidaan purkaa ja kanavoida niin, ettei siitä aiheudu minkäänlaista vahinkoa itselle tai muille. Tunnetaitojen oppimisella voi olla vaikutusta kouluviihtyvyyteen sekä opiskelumotivaatioon ja sen avulla voidaan vähentää koulukiusaamista ja muita häiriöitä. Tunnetaitojen opettaminen on siis tärkeää ja suotavaa niin koulussa kuin kotonakin, jotta voitaisiin välttyä erilaisilta ongelmilta myös myöhemmin elämässä. (Jalovaara 2005, 39–69.)

Tunnetaidoilla tarkoitetaan kykyä tunnistaa ja nimetä tunteita itsessä ja muissa. Lisäksi tunnetaitoihin kuuluu sen ymmärtäminen, mistä tunteet syntyvät sekä tunnekkäyttäytyminen eli tunteiden ilmenemiseen vaikuttaminen. Lapsella tunnetaidot voivat tarkoittaa sitä, että hän osaa leikkiä toisen lapsen kanssa tai osaa hillitä omia johonkin tavoitteelliseen päämäärään liittyviä mielihalujaan. (Jalovaara 2005, 95–96.)

4 RYHMÄYTTÄMINEN

Tässä luvussa käsitellään ryhmää ja ryhmäyttämistä, sillä tapahtuman tarkoituksena oli toimia ryhmäyttävänä. Ryhmäyttämisen avulla voidaan osaltaan ehkäistä koulukiusaamista. Koulun opetussuunnitelmassa korostetaan yhteisöllistä oppimista ja opetuksen eheyttämistä.

4.1 Ryhmä ja ryhmädynamiikka

Ryhmä koostuu vähintään kahdesta, mutta useimmiten useammasta yksilöstä, jotka ovat säännöllisesti vuorovaikutuksessa toistensa kanssa kasvotusten. Jäsenyys ryhmässä vaatii sen tiedostamista, että on osa ryhmää ja että ryhmässä on myös muita jäseniä. Ryhmän jäsenet ovat riippuvaisia toisistaan, koska heillä on ryhmänä sama päämäärä, johon he pääsevät vain toimimalla yhdessä. Ryhmän jäsenet vaikuttavat toistensa toimintaan ja muokkaavat sitä. Jäsenet myös odottavat toisiltaan sellaista käytöstä, jota ryhmän ulkopuolisilta ei välttämättä odoteta. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15; Antikainen, Rinne & Koski 2013, 24.)

Ryhmät voidaan jakaa primaariryhmiin ja sekundääriryhmiin. Primaariryhmään kuulumiseen liittyy voimakkaita tunnesiteitä ja lapsen kannalta tärkeimpänä primaariryhmänä voidaan pitää perhettä, jossa lapsi kasvaa. Primaariryhmissä opittavat taidot luovat perustaa lapsen elämälle. Sekundääriryhmissä tunnesuhteet eivät ole yhtä merkittävässä asemassa kuin primaariryhmissä. Sekundääriryhmää yhdistää jokin yhteinen käytännön tavoite, joka on kaikilla ryhmän jäseninä päämääränä. Koululuokassa, jota voidaan pitää sekundääriryhmänä, tällainen tavoite voisi olla oppiminen tai oppimisen eteneminen. (Antikainen ym. 2013, 25.)

Koululuokkaa voidaan kutsua myös suurryhmäksi, sillä siinä on yleensä enemmän kuin 10 oppilasta. Suurryhmässä kaikkien ryhmän jäsenten välillä ei ole kovin paljon vuorovaikutusta, sillä ryhmän suuri koko tekee siitä lähes mahdotonta. Tästä syystä suurryhmissä voi esiintyä pienempiä ryhmiä enemmän ristiriitoja ja muita ongelmia. (Kataja ym. 2011, 15.)

Ryhmään kuulumisen ja sen tunteminen on tärkeä tarve ja sillä on suurta merkitystä siihen, miten ihminen kokee oman hyvinvointinsa. Lisäksi se on merkittävää oppimisen sekä fyysisen terveyden kannalta. (Kuulun! 2012, 7.) Ryhmät ovat tärkeitä sosiaalisia tiloja, joiden avulla yksilö voi oppia tulemaan osaksi yhteiskuntaa. Yksilön kasvun kannalta erilaisilla ryhmillä on erilaisia merkityksiä. Yksilön kasvulle merkittävää on myös se, että millaisessa elämäntilanteessa tai olosuhteissa ryhmään liittyminen tapahtuu. (Antikainen ym. 2013, 24.)

Ryhmän turvallisuus on tärkeää, sillä ihminen voi kehittyä turvallisessa ilmapiirissä parhaiten omaksi itsekseen, jolloin hän voi olla mahdollisimman selviytymiskykyinen ja tyytyväinen. Turvattomuus ja turvaton kasvuympäristö voi aiheuttaa sen, että ihminen ei osaa tunnistaa ja ilmaista omia tunteitaan ja tarpeitaan. (Aalto 2000, 9-11.) Ryhmä ei voi automaattisesti muodostua turvalliseksi ja toimivaksi, vaan sen kehittäminen sellaiseksi vaatii hyvää ohjausta ja tietoista toimintaa tuon tavoitteen saavuttamiseksi (Kuulun! 2012, 7).

Ryhmädynamiikalla tarkoitetaan muutoksia, jotka tapahtuvat jatkuvasti ryhmän prosesseissa, rakenteissa ja sen suhteissa. Myös ryhmän jäsenten välillä olevat jännitteet, tunteet ja kiinnostus voivat kuvata ryhmän dynamiikkaa. Ryhmädynamiikkaan sisältyvät yksilöiden omat tavoitteet ja mieltymykset sekä ryhmän sosiaalinen vuorovaikutus. (Kataja ym. 2011, 15.)

4.2 Ryhmäyttäminen

Ryhmäyttäminen on prosessi, joka koostuu erilaisista toiminnallisista tehtävistä ja jonka tavoitteena on kasvattaa ryhmän turvallisuutta vaiheittain (Aalto 2000, 69). Ryhmäyttämisen tarkoituksena on saada ryhmä toimimaan yhdessä ja yhtenäisenä niin, että kukaan ei jäisi ryhmän ulkopuolelle. Useimmiten ryhmäyttämällä tarkoitetaan tutustumispäiviä ja – tilaisuuksia, joita järjestetään kouluissa yleensä lukuvuoden alussa aloittaville oppilaille (Kuulun! 2012, 7-8).

Ryhmäyttämistä ei voida kuitata vain yksittäisillä ryhmäyttämistilanteilla tai – päivillä, vaan sen tulisi olla ennemminkin prosessi, jossa kehitetään tietoisesti ryhmän jäsenten välisiä suhteita. Olisi tärkeää auttaa ryhmän jäseniä tutustumaan toisiinsa, kehittää luottamusta ja turvallisuutta jäsenten välillä sekä opetella viestimistä muiden ryhmän jäsenten kanssa. On tärkeää huomata, että ryhmän jäsenissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös ryhmän toimintaan, joten tästäkin syystä jatkuva ryhmän kehittäminen on tarpeen. (Kuulun! 2012, 8.)

4.3 Koulun opetussuunnitelma ryhmäytyspäivän taustana

Työtavat, joilla tuetaan itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta vahvistavat motivaatiota. Oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, terveen itsetunnon omaaviksi ja luoviksi ihmisiksi voidaan edistää draamatoiminnan ja erilaisten taiteellisten ilmaisukeinojen avulla. Näin oppilaat kykenevät ilmaisemaan itseään monipuolisesti sekä toimimaan vuorovaikutuksessa erilaisissa ryhmissä ja erilaisten ihmisten kanssa. Erilaisia työtapoja valitsemalla voi myös tukea yhteisöllistä oppimista, jossa vuorovaikutuksessa yhdessä toisten kanssa rakennetaan osaamista ja ymmärrystä. Oppilaita opastetaan erilaisissa rooleissa toimimisessa, tehtävien jakamisessa

sekä vastuunottamisesta niin omista henkilökohtaisista tavoitteista kuin yhteisistä tavoitteista. (Opetushallitus 2014, 30.)

Perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevassa toimintakulttuurissa opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa. Opetuksen eheyttäminen on tärkeää, sillä sen tarkoituksena on auttaa oppilaita ymmärtämään opiskeltavien asioiden välisiä suhteita ja keskinäisiä riippuvuuksia. Sen avulla oppilaat osaavat yhdistää eri tiedonaloihin liittyviä tietoja ja taitoja, ja oppivat jäsentämään niistä mielekkäitä kokonaisuuksia vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Opetuksen eheyttämiseksi voidaan muun muassa toteuttaa erilaisia toiminnallisia aktiviteetteja eli esimerkiksi erilaisia teemapäiviä, tapahtumia ja leirikouluja. (Opetushallitus 2014, 31.)

5 KOULUN JA SEURAKUNNAN YHTEISTYÖ

Tässä luvussa käsitellään koulun ja seurakunnan välistä yhteistyötä, eli mitä se on ja miten se toimii. Erityisesti tarkastellaan Haapajärven seurakunnan tekemää yhteistyötä koulujen kanssa. Ryhmäytyspäivä järjestettiin yhteistyössä Haapajärven seurakunnan kanssa ja siellä oli mukana Haapajärven seurakunnan nuorisotyöntekijä. Lisäksi tapahtuma järjestettiin Haapajärven seurakunnan leirikeskuksessa Honkaniemessä.

5.1 Yleisesti

Suomen evankelisluterilainen kirkko kokee, että sen tehtävä on tukea kasvattajia. Kirkon toiminnan perusta on Raamatusta löytyvässä kaste- ja lähetyskäskyssä. (Pihkala 2010, 93.) Seurakunnan ja koulun välisessä yhteistyössä lähdetään useimmiten siitä ajatuksesta, että sitä tehdään koulun ehdoilla. Seurakunta on edelleen yksi keskeisimmistä koulun yhteistyökumppaneista, ainakin peruskoulun osalta. Kouluissa suhtaudutaan yleisesti hyvin seurakuntaan ja asenne niissä on seurakuntaa kohtaan pääasiassa positiivinen. (Pihkala 2010, 97.)

Seurakunnan ja koulun yhteistyössä on erilaisia haasteita, jotka tulee ottaa huomioon yhteisiä tilaisuuksia suunniteltaessa. Tällaisia ovat esimerkiksi suuri ikäkauma ja monikulttuurisuus. Kouluissa järjestetyissä tilaisuuksissa ikäerot voivat olla suuria, jos kaikki koulun oppilaat ovat yhtä aikaa paikalla. Eri-ikäisillä oppilaille voi olla hyvinkin erilainen tapa lähestyä maailmaa. Suomi on muuttumassa koko ajan monikulttuurisemmaksi ja tämä tuo omat haasteensa myös seurakunnan ja koulun yhteistyöhön. (Pihkala 2010, 98–99.)

Kouluyhteistyöstä on vähitellen tullut seurakunnissa ihan oma työalansa, mutta sen tarvitsemat resurssit kanavoidaan yleensä varhaisnuorisotyöstä tai yleisestä seurakuntatyöstä. Kouluyhteistyöllä voidaan sanoa olevan kaikkia työmuotoja toisiinsa yhdistävä merkitys. Seurakunnassa olisi hyvä olla henkilö, joka vastaa kouluyhteistyöstä, sillä olisi tärkeää, että joku kiinnittäisi huomiota työalaaan kokonaisuutena, jotta toiminnassa huolehdittaisiin myös suuremmista linjoista. (Pihkala 2010, 104.)

Toimiva tiedotus on tärkeässä asemassa sekä seurakunnan työntekijöiden ja työmuotojen välillä että seurakunnan ja koulun välillä. Olisi hyvä, että tiedotukselle olisi olemassa tietynlainen ennalta sovittu malli, jotta yhteistyö toimisi hyvin. Kouluilla olisi huomattavasti matalampi kynnys ottaa yhteyttä seurakuntaan, jos he tuntisivat yhteyshenkilön. (Pihkala 2010, 104.)

Koulumaailman kiireisyyden takia olisi hyvä suosia nopeita ja helppoja viestintäkanavia, kuten esimerkiksi sähköpostia. Näin opettajat voivat saada tarvitsemansa tiedon silloin, kun se heille parhaiten sopii. Myös säännölliset henkilökohtaiset tapaamiset ovat hyvä tapa pitää yhteyttä kouluun. Jos seurakunnalla on kouluyhteistyöhön oma vastuhenkilö, seurakunnan muut työntekijät voivat kysyä häneltä kouluun liittyviä tietoja sen sijaan että he kaikki kyselisivät näitä tietoja erikseen koululta. Toimiva tiedotus voisi siis yksinkertaistaa ja helpottaa yhteistyötä sekä tehdä seurakunnasta luotettavamman yhteistyökumppanin. (Pihkala 2010, 104.)

Myös koulun puolelta olisi hyvä olla joku tietty henkilö, joka vastaisi yhteydenpidosta seurakunnan kanssa. Useimmiten tuo henkilö on rehtori, mutta rehtorin tehtävän laaja-alaisuuden ja kuormituksen vuoksi voisi olla hyvä, että yhteydenpidosta vastaisi joku muu työntekijä tai työntekijät. Rehtorin tulee kuitenkin joka tapauksessa olla tietoinen siitä, miten koulun verkostot toimivat ja tietyt asiat on aina sovittava hänen kauttaan. (Pihkala 2010, 105.)

Uskontokasvatus on koulun ja seurakunnan yhteinen tehtävä. Koulu saa itse päättää, että miten se järjestää oman uskontokasvatuksensa, mutta säädöksissä korostetaan ulkopuolisten toimijoiden merkitystä uskontokasvatuksessa. Seurakunta voi siis tarjota tukeaan kouluille esimerkiksi materiaalin ja työntekijöiden muodossa. Esimerkiksi työntekijävierailut ovat yksi tapa, jolla seurakunta voi tukea koulun uskontokasvatusta. (Pihkala 2010, 102–107.)

Muita käytännön yhteistyömuotoja ovat päivänavaukset, koulujumalanpalvelukset, musiikkikasvatus, kirkkoseikkailut, koulukinkerit, kerhotoiminta, leirikoulut ja oppilashuolto. Aamunavaukset ovat yksi perinteisimmistä (Pihkala 2010, 107–110). Seurakunta voi tarjota koululle tukeaan myös erilaisissa kriisitilanteissa, joita koulu saattaa kohdata (Pihkala 2010, 106).

5.2 Haapajärven seurakunnan kouluyhteistyö

Seurakunta järjestää koululaiskirkon kaksi kertaa vuodessa, joulukuussa ennen joululomaa ja keväällä ennen koulun loppumista. Martinmäen koululle joulukirkko järjestetään joka toinen vuosi ja joka toinen vuosi se järjestetään kyläkouluille. Syynä järjestelyyn ovat tila- ja säästösyöt. Kevätkirkko järjestetään kaikille yhteisesti. (Salmela 2015.)

Koululaiskirkkojen lisäksi pienryhmille ja ekaluokkalaisille järjestetään kynttiläkirkko kerran kuukaudessa Haapajärven kirkossa. Kynttiläkirkko on lasten jumalanpalvelus ja sen tarkoituksena on tehdä jumalanpalveluksen elementtejä tutuiksi lapsille. Jumalanpalvelus kestää 25 minuuttia ja se pidetään aina samalla kaavalla. Kynttiläkirkon virret otetaan joko virsikirjasta tai Lasten virsikirjasta. Esikoululaiset saavat virret etukäteen ja harjoittelevat niitä. (Salmela 2015.)

Haapajärven seurakunta järjestää myös koulukinkereitä, mutta niitä järjestetään pääasiassa kyläkouluilla. Koulukinkereillä käsitellään samaa aihetta ja lauletaan samoja virsiä kuin kylissä järjestettävillä iltakinkereilläkin. Koulukinkereillä aihetta pohditaan yhdessä lasten kanssa ja havainnollistetaan lapsille sopivalla tavalla. (Salmela 2015.)

Seurakunta järjestää myös kirkkoseikkailua, jonka tarkoituksena on tehdä kotikirkkoa tutuksi koululaisille. Kirkkoseikkailu on kirkkoontutustumisretki, jossa ryhmän aikataulun mukaan seikkaillaan niin kirkon sisällä kuin ulkopuolellakin ja tutkitaan kirkkoa sisältä ja ulkoa. Lapset pääsevät tutustumaan eri paikkoihin ja esineisiin, mitä kirkosta löytyy. Kirkkoseikkailuissa etsitään aina kirkon aarretta, joka löytyy lopulta alttarilta. Kirkkoseikkailuja järjestetään esikoululaisille sekä koululaisryhmille. (Salmela 2015.)

Kouluikäiset lapset voivat olla mukana myös sunnuntaisin jumalanpalveluksissa varsinkin erilaisissa pienissä avustustehtävissä. Lapset voivat olla esimerkiksi tervehtimässä kirkkoon saapuvia ihmisiä, lukemassa tekstejä, keräämässä kolehtia, soittamassa kelloa tai vahtimassa rukouskynttelikköä. Lisäksi lapsilta voidaan kerätä esirukouspyyntöjä leirikouluissa. (Salmela 2015.)

Kouluilla käydään myös pitämässä aamunavauksia, keskustan kouluissa (Martinmäen koulu, yläaste ja lukio) kerran viikossa ja pienemmissä kyläkouluissa kerran kuukaudessa. Pienemmillä kyläkouluilla aamunavaukset pidetään jossain luokassa ja Martinmäellä aamunavaukset pidetään yleensä keskusradiosta, mutta vuoden aikana pidetään myös koko koulun yhteisiä aamunavauksia salissa tiettyjen kirkkopyhien yhteydessä. Tällaisia juhlapyyhiä ovat pääsiäinen ja joulukuukausi, sellaisina vuosina

kun Martinmäelle ei järjestetä joulukirkkoa. Erikoistilanteissa salissa pidettäviä aamunavauksia voi olla muulloinkin. (Salmela 2015.)

Koulujen kanssa järjestetään yhteistyössä leirikouluja. Samalle koululle tai koululuokalle järjestetään leirikoulu joka toinen vuosi, eli esimerkiksi niin, että jos ensimmäisellä luokalla on päässyt leirikouluun, niin seuraavan kerran on mahdollista päästä sitten kolmannella luokalla. Leirikoulujen aiheena on yleensä ryhmäytys, kaveruus ja kiusaamisenvastaisuus ja ohjelmaan pyritään sisällyttämään ryhmäytettyjä leikkejä. Ekaluokkalaisille järjestetään leiripäiviä lähes joka vuosi, mutta niistä sovitaan erikseen joka vuonna. Haapajärven seurakunta järjestää yhteistyössä nuorisopalveluiden, 4H:n, Jedun ja poliisin kanssa 6-seikkailun joka vuosi toukokuussa. Kyseessä on siis tulevien seitsemäsluokkalaisten ryhmäytyspäivä. (Salmela 2015.)

Seurakunta järjestää myös eskarien talvipäiviä sekä 10-vuotissynttäreitä. Eskarien talvipäivät ovat leiripäiviä, joita järjestetään Martinmäen koulun esikoululaisille. Järjestetty yleensä Haapajärven seurakunnan leirikeskuksessa Honkaniemessä. Leiripäivien ohjelma koostuu muun muassa mäenlaskusta, raamattuopetuksesta sekä leikeistä. Eskarien talvipäivät järjestetään yhteistyössä kaupungin nuorisopalveluiden kanssa. (Salmela 2015.)

Joka toinen vuosi koululaisille järjestetään seurakunnan toimesta ja seurakunnan tiloissa joulupolku joulun aikoihin ja pääsiäisvaellus pääsiäisen aikoihin. Joulupolkuun ja pääsiäisvaellukseen on koululuokkien mahdollista varata itselleen aika jollekin annetuista päivistä, jolloin he haluavat käydä kyseisessä tapahtumassa. Keväisin kouluille toimitetaan mainoksia kesän aikana olevista tapahtumista sekä kouluun lähtevien siunauksesta, joka tapahtuu elokuussa ennen koulujen alkua. (Salmela 2015.)

Virsisvisa on valtakunnallinen virsitetokilpailu, joka järjestetään joka toinen vuosi. Siinä on ennalta määritellyt virret, joita opetellaan. Haapajärvellä virsisvisaan kuuluu aloitus, joka pidetään kirkossa, sekä varsinainen visa, jossa 3-henkiset joukkueet kilpailevat toisiaan vastaan. Voittajajoukkue osallistuu hiippakunnalliseen finaaliin ja sen jälkeen mahdollisesti valtakunnalliseen finaaliin. Päävastuu virsisvisasta on kanttorilla, joka on päävastuussa myös virsiopetuksesta. (Salmela 2015.)

Seurakunta järjestää erilaisia kerhoja kouluikäisille. Kerhonohtajina toimivat kerhonohtajakoulutuksen käyneet nuoret. Seurakunta on myös kerran kuussa mukana iltapäiväkerhotoiminnassa. Kaiken tämän yhteistyön lisäksi seurakunta kutsuu opettajia järjestämiinsä koulutuksiin. Lisäksi seurakunta sponsoroi kouluille esimerkiksi lasten virsikirjoja. (Salmela 2015.)

6 RYHMÄYTYSPÄIVÄ HONKANIEMESSÄ

Tässä luvussa esitellään ryhmäytyspäivän toteutusta. Luvusta löytyy myös toiminnasta saatu palaute ja toiminnan arviointi. Luvussa pohditaan ryhmäytyspäivän onnistumista ja kehittämisideoita.

6.1 Toiminnan kuvaus

Olin suunnitellut päivän niin, että aamulla aloitettiin rastityöskentelyllä, jossa luokat pääsivät työskentelemään kukin omana ryhmänään ja jokainen ryhmä kävi kolmella erilaisella rastilla ennen lounasta. Myös lounaan jälkeen oli ohjelmassa kolme erilaista rastia. Aamupäivän rastit olivat enemmän ryhmän yhteistä tekemistä ja ryhmään liittyviä, kun taas iltapäivän rastit liittyivät tunteisiin.

Ryhmäytyspäivä alkoi sillä, että oppilaat ja opettajat tulivat koululle, josta he lähtivät noin kello 8:30 linja-autolla Haapajärven seurakunnan leirikeskukseen Honkaniemeen. Kun oppilaat ja opettajat pääsivät perille leirikeskukseen, toivotin kaikki ulkona tervetulleiksi ja ohjeistin ryhmät siirtymään opettajien johdolla omille rasteilleen. Välttääkseni turhaa kaaosta, olin miettinyt jo etukäteen, että mikä luokka menee millekin rastille ja miten rastilta toiselle kierretään. Ohjeistin opettajat ja muut mukana olleet aikuiset siitä, miten rasteja kierretään ja mitä niillä tapahtuu.

Yhtenä rastina aamupäivällä oli askartelurasti, jossa tarkoituksena oli tehdä aurinko ja puu oppilaiden kädenjäljistä. Tuolla rastilla jokainen sai paperin, johon piirsi omat kädenjälkensä ja leikkasi ne sitten irti paperista ja liimasi aurinkoon tai puuhun. Ensimmäinen rastilla ollut ryhmä pääsi tekemään aurinkoa ja kaksi muuta

ryhmää teki puuta. Tämän askartelun ideana oli se, että kaikki ekaluokkalaiset pääsisivät tekemään yhdessä jonkin ison askartelun, mutta toteuttivat sen vain eri aikoina. Puu ja aurinko tulivat koulun käytävälle seinälle esille koko koululle.

Toisena rastina aamupäivällä oli Haapajärven seurakunnan varhaisnuorisotyöstä vastaavan nuorisotyönohjaajan pitämä leikkirasti, jossa oppilaat pääsivät ulkoilemaan ja leikkimään nuorisotyönohjaajan johdolla. En suunnitellut leikkirastia mitenkään erikoisesti, pyysin vain nuorisotyönohjaajaa leikittämään lapsia. Leikkirastilla leikittiin polttopalloa, viimeinen pari uunista ulos – leikkiä, jonoviestiä sekä solmua. (LIITE 3)

Aamupäivän kolmannella rastilla ryhmä pääsi opettajan ja muiden ryhmän mukana olleiden aikuisten kanssa laatimaan ryhmälleen omat pelisäännöt, jotka voitaisiin ottaa käyttöön koulussa omassa luokassa. Rastilla oli ohjeistus sääntöjen laatimiseen (LIITE 2), sekä tyhjiä papereita, joihin ryhmä sai säännöt suunnitella. Jos ryhmillä jäi rastilla aikaa sääntöjen laatimisen jälkeen, he pohtivat yhdessä opettajan johdolla sitä, miksi sääntöjä on olemassa ja miksi niitä tulisi noudattaa. Lisäksi ryhmät saivat pohtia, millaista elämä olisi, jos oltaisiin kokonaan ilman sääntöjä

Lounaan jälkeen oli sitten vuorossa vielä loput kolme rastia. Askartelurastilla oppilaat pääsivät tekemään paperista, pumpulista ja narusta itselleen oman näköisensä sadepilven. Aluksi jokainen sai valkoisen paperin, johon kehotin jokaista piirtämään omanlaisensa pilven. Tämän jälkeen pilveen liimattiin pumpulia ja oppilaat saivat piirtää siniselle paperille kolme vesipisaraa, jotka leikattiin paperista irti ja teipattiin naruun, joka puolestaan teipattiin kiinni itse sadepilveen. Kun pilvi oli valmis, sen toiselle puolelle kirjoitettiin nimi ja sen sai koristella tai sille sai piirtää kasvot.

Tunteiden tunnistaminen – rastilla (LIITE 2) ryhmät kävivät opettajan johdolla läpi KiVa – materiaalin tunnekortteja ja miettivät yhdessä, mitä tunnetta mikäkin kortti voisi esittää ja millaisissa tilanteissa tällainen tunne voisi esiintyä. Lisäksi ryhmä mietti yhdessä, että tietävätkö he jotain muita tunteita, joita ei korteissa esiintynyt. Lopuksi rastilla leikittiin tunnepantomiimia niin, että opettaja näytti yhdelle oppilaalle yhtä tunnekorttia ja tuon oppilaan tehtävänä oli sitten esittää kortissa oleva tunne pantomiimina muille. Muiden oppilaiden tehtävänä oli yrittää arvata, että mitä tunnetta esitettiin. Se, joka vastasi ensimmäisenä oikein sai esittää seuraavan tunteen.

Kolmantena rastina oli eläytymisharjoitus (LIITE 2), jossa kokeiltiin opettajan kanssa erilaisia eläytymisharjoituksia. Aluksi opettaja soitti tietokoneelta ainakin minuutin pätkät kolmesta erilaisesta musiikkikappaleesta. Tämän jälkeen ryhmä pohti, että millaisia tunteita ja ajatuksia kappaleista heräsi. Tämän jälkeen opettaja näytti ryhmälle yksitellen erilaisia kuvia, jotka löytyvät KiVa – materiaalista, ja kysyi heiltä, että millaisia ajatuksia ja tunteita näistä oppilaille heräsi tai mitä tunteita kuvissa esiintyi. Lopuksi opettaja luki lyhyen tarinan, jonka jälkeen ryhmä pohti yhdessä, että miltä tarinan tilanteessa voisi tuntua ja mitä siinä voisi tehdä.

Rastityöskentelyjen jälkeen oli vuorossa pulla ja mehu – tarjoilu. Päivässä mukana ollut nuorisotyönohjaaja piti päivän päätteeksi aiheeseen sopivan hartauden. Hartauden jälkeen kiitin kaikkia osallistumisesta ja kysyin, että oliko oppilailla ollut hauskaa. Tämän jälkeen oppilaat alkoivat siirtyä pikkuhiljaa linja-autoon ja takaisin koululle, josta he sitten lähtivät koteihinsa. Keräsin kaikki askartelut kasaan ja vein ne koululle, jossa ne sitten tulivat myöhemmin esille ja oppilaat saivat viedä askartelemansa sadepilvet halutessaan kotiin.

Tapahtuman jälkeen jokainen oppilas sai täytettäväkseen tunnepäiväkirjan viikon ajalle. Tuohon tunnepäiväkirjaan jokainen oppilas sai täyttää jonkinlaisen ilmeen kullekin päivälle eri aikoihin. Tunnepäiväkirjassa oli ruudut aamuilmettä, kouluilmettä sekä iltailmettä varten. (LIITE 4) Oppilaat kävivät tunnepäiväkirjaa opettajien kanssa läpi.

6.2 Toimintapäivän palaute

Mukana olleet neljä opettajaa pitivät päivästä kovasti. Opettajista kolme toimii yleisopetuksessa ja yksi on pienryhmän opettaja, jonka oppilaat osallistuivat myös päivään. Päivän rakenne oli hyvin rakennettu ja vaihteleva. Käsillä tekemistä, toiminnallista leikkimistä ja keskustelua oli sopivassa suhteessa. Tehtävät oli sopivasti ikätasolle suunniteltu ja oppilaan oma kädenjälki sai näkyä. Mukana olevat pienryhmän oppilaat pystyivät myös osallistumaan kaikkiin toimintapisteisiin täysipainoisesti. Opettajien mielestä oppilaille tekee hyvää, kun välillä vaihdetaan paikkaa ja aikuisia, joiden kanssa asioita opitaan. Oppilaiden kommunikointi ja kanssakäyminen keskenään jatkui myös toimintapäivän jälkeen välituntileikeissä, joka oli todella toivottu vaikutus.

Tunnepäiväkirja oli kaikille opettajille täysin uusi juttu. Sen tiimoilta syntyneet keskustelut oppilaiden kanssa luokassa koettiin hyvin täydentävän toimintakokonaisuutta. Tosin osa oppilaista ei oivaltanut/jaksanut tehdä päiväkirjaa loppuun kotonan, vaan viikonlopun tunteita ”metsästettiin” vielä koulussa jälkikäteenkin. Vaihtelu kouluarkeen on aina tervetullutta. Myös aihe on ajankohtainen ja sen käsittely ei koskaan tule olemaan turhaa!

Oppilaat saivat antaa heti välittömästi toimintapäivän lopulla palautetta sekä Honkaniemessä lopputilanteessa ”käsiäänestyksellä” esittämiini kysymyksiin.

Oppilaiden mielestä kivaa oli ollut kylmästä säästä huolimatta. Päivän olisi myös haluttu jatkuvan pitempään. Seuraavana päivänä opettajat pitivät yhdessä palaute-tunnin, jossa oppilaat saivat sanoa vapaasti keskustellen päivästä palautetta. Oppi-laat toivoivat lisää vastaavanlaisia tapahtumia ja kertoivat työtapojen olleet kivoja. Tuotoksiin (puu, aurinko ja sadepilvet) oltiin todella tyytyväisiä ja vain puu ja au-rinko saivat jäädä koulun käytävän seinälle, pilvet jaettiin kotiin heti seuraavana päivänä. Musiikkinäytteitä ja niiden herättämiä tunteita käytiin läpi myös myöhem-min musiikin tunneilla sekä samojen, että eri näytteiden kanssa.

Oppilaat saivat täytettäväkseen tunnepäiväkirjan, jossa seurattiin omien tunnetilo-
jen vaihteluita viikon ajan. Päiväkirjassa oli kolme tunnetilaa, aamu, päivä ja ilta. Tunnepäiväkirjaa tutkittiin kerran viikon aikana kesken täytön ja viikon kuluttua käytiin täyttämistä läpi tarkemmin. Tässä työtavassa tuli selvästi ero oppilaiden tunnetaitojen kehittämisen osalta. Osa oppilaista oli kokenut työn tosi mielekkääksi ja osasivat hienosti nimetä kokemiaan tunteita. Osa oli myös osannut ponnistella myönteisten tunteiden suuntaan ja heillä oli hyviä neuvoja, joilla esimerkiksi aamun äkäinen tunne oli päivällä saatu kääntymään hyväksi. Oppilaat toivoivat saman-laista päivää jatkossakin ja kivaa päivää muisteltiin moneen otteeseen kevään ai-kana.

Yhden luokan vanhemmille lähetettiin kysely kokonaisuudesta, joka sisälsi ennak-kotunnit koululla, toimintapäivän Honkaniemessä sekä tunnepäiväkirjan täyttämi-sen. Suurin osa vanhemmista otti ilolla vastaan vaihtelevan koulupäivän. Yksi van-hemmista antoi negatiivista palautetta, kun oppilas oli palelluttanut itsensä ulkona kylmänä päivänä, mutta ennako-ohjeissa vanhemmille annettiin tieto, että tapah-tumassa ollaan ulkona säässä kuin säässä.

Wilmaviesteissä oli seuraavanlaisia kommentteja:

”On hienoa, että jo ekaluokalla tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta järjestetään lapsille. Näitä taitoja tarvitaan myöhemmin elämässä.”

”Kiva päivä! Tällaista lisää!” – tyyliä kommentteja oli eniten.

”Touhukas päivä teillä oli ollut, kun unta ei tarvinnut illalla houkutella.”

”Tunnepäiväkirja oli hankala muistaa tehdä, kun viikko on niin pitkä aika.”

”Kolmen luokan yhteisistä touhuista on kuultu paljon kivoja juttuja. Mukava, kun oppilaat saavat olla tekemisissä muidenkin kuin omanluokkalaisten kanssa.”

”Mukavaa vaihtelua ekaluokan kevääseen. Meillä on välillä meinannut vaivata kouluväsymys, mutta tällaiset päivät piristävät.”

Kokonaisuudessaan päivä koettiin kaikkien osapuolien kannalta erittäin tarpeelliseksi ja hyvänä.

6.3 Toiminnan arviointi

Tavoitteenani oli järjestää ekaluokkalaistilalle mukava päivä oman ryhmän ja muiden ekaluokkalaisten kanssa. Opettajilta sain heti samana päivänä paljon positiivista palautetta ja oppilaatkin vaikuttivat tapahtumapäivänä innostuneilta ja tyytyväisiltä. Kun kysyin päivän päätteeksi, että kenellä oli hauskaa, jokainen nosti kätensä pystyyn. Myös omasta mielestäni päivä onnistui aika hyvin siihen nähden, että en ollut aiemmin järjestänyt mitään vastaavaa. Tietenkin oli myös jotain asioita, joita olisi voinut tehdä paremmin.

Olisi ollut hyvä, jos rasteilla olisi kirjoitettu jotain ylös siitä, miten rasti sujui. Muutenkin olisi ollut hyvä tietää, millä tavalla oppilaat innostuivat asioista keskustelemaan tai kommentoimaan niitä. Näiden tietojen avulla osaisin paremmin arvioida sitä, olivatko kaikki rastit hyviä ja onnistuneita. Saamani palautteen perusteella rasteja pidettiin hyvinä ja monipuolisina.

En tehnyt iltapäivän askartelurastille mallikappaletta sadepilvestä, vaikka ehkä olisi ollut syytä, että olisi osannut paremmin arvioida ajan tarpeen tuolle rastille. Kaikki saivat kuitenkin työnsä valmiiksi ja opettajat olivat enimmäkseen sitä mieltä, että oikeastaan oli ihan hyvä, että ei ollut valmista mallia. Jälkeenpäin on paha sanoa, että olisiko valmis malli vaikuttanut siten, että pilvistä olisi tullut enemmän samankaltaisia toisten kanssa. Kaikista sadepilvistä tuli nyt erilaisia ja varmasti ihan omanlaisiaan.

Aikataulutusta toimi mielestäni hyvin. Aikataulutusta voisi tietenkin hieman kehittää ja parantaa sillä, että askartelusta olisi ollut jonkinlainen malli olemassa, jolloin olisi suoraan nähnyt, kuinka kauan kyseiseen askarteluun kuluu aikaa. Vaikka askartelu olikin yllättävän paljon aikaa vievä, ei aikataulu viivästynyt sen takia ja sen takia mielestäni aikataulutusta voidaan pitää hyvänä.

Työtä olisi voinut kehittää siten, että opinnäytetyön liitteenä olisi ollut jonkinlainen materiaalipaketti. Olisi voinut olla hyvä, jos olisin tehnyt jonkin tietopakettin tai vastaavan, joka olisi toiminut jollain tavalla ryhmäytymistä tukevana tekijänä. Näin luokat olisivat voineet jatkaa ryhmäytymistä tai ryhmäytymistä myös tapahtuman jälkeen keskenään.

7 POHDINTA

Työ vastaa mielestäni kehitystehtäviin riittävästi. Ensimmäisenä kehitystehtävänäni oli järjestää ryhmäytyspäivä ja sellaisen sain myös toteutettua. Ryhmäytyspäivästä tuli myös parempi kuin osasin kuvitellakaan ja opettajat sekä oppilaat viihtyivät tapahtumassa ilmeisen hyvin ainakin palautteen perusteella.

Toinen kehitystehtäväni oli ekaluokkalaisten tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittäminen ryhmäyttämisen avulla. Ryhmäytyspäivän kaikilla rasteilla oli jonkinlaista ryhmäyttävää toimintaa, sillä kaikilla rasteilla toimittiin omissa luokkaryhmissä ja tehtiin yhdessä. Tunnetaitoja käsiteltiin paremmin iltapäivän rasteilla, joilla oppilaat pääsivät tunnistamaan tunteita.

Haapajärven seurakunnalla ja Martinmäen koululla on hyvät ja toimivat yhteistyökuviot, joten yhteistyö sujui melko vaivattomasti. Seurakunnan nuorisotyönohjaaja mainosti toimintapäivässä messuavustustoimintaa ja tapahtuman jälkeen Haapajärven seurakunta saikin 11 uutta lasta messuavustustehtäviin.

Lähdekirjallisuutta löytyi ihan hyvin, mutta esimerkiksi ryhmäyttämisestä oli vaikeaa löytää materiaalia. Löytämäni lähdekirjallisuus soveltui aiheeseen hyvin.

Ryhmäytyspäivää voisi kehittää esimerkiksi niin, että sitä varten laadittaisi jonkinlainen materiaalipaketti, joka voitaisiin antaa koululle, jotta ryhmäyttämistä voitaisiin jatkaa myös tapahtuman jälkeen. Ehkä voisi olla hyvä vuoden tai parin välein lähteä luokan kanssa yhdessä pois koululta jonnekin ja opetella lisää vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Ryhmäytyspäivää voisi kehittää myös niin, että siitä muokattaisiin myös ylemmille luokka-asteille sopiva kokonaisuus.

LÄHTEET

Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. 4. painos. Ryttylä: My Generation Oy.

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2013. Kasvatussosiologia. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14.–15. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Jalovaara, E. 2005. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Tampere: Pilot-kustannus Oy.

Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuulun! 2012. Välineitä ryhmän toiminnan tukemiseen. Mannerheimin lastensuojeluliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/ee332bb8398d671fd08b4d5309614558/1454059872/application/pdf/15493454/MLL%20Kuulun_www.pdf Luettu 29.1.2016

Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96. WWW-dokumentti. Saatavissa http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf. Luettu 26.9.2015.

Pihkala, P. 2010. Seurakunnan ja koulun yhteistyö. Teoksessa E. Jokela & H. Pruuki (toim.) Jo iso, vielä pieni. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus Oy, 92-112.

Salmela, J-M. 2015. Sähköpostikeskustelu

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Opetus 2000 – sarja. Jyväskylä: PS-kustannus.

LIITTEET:

LIITE 1: Ryhmäytyspäivän ohjelma

LIITE 2: Rastien ohjeistukset

LIITE 3: Leikkien ohjeet

LIITE 4: Tunnepäiväkirja

Tunne ryhmäsi – ryhmäytyspäivän ohjelma

8:30 Lähtö koululta

9:00 Aloitus Honkaniemessä ja rastityöskentely (3x30min)

10:30 Lounas

Vapaata leikkiä ja pelailua

11:30–13:00 Toimintaa rasteilla (3x30min)

13:00 Pullaa ja mehua

13:30 Loppuhartaus ja lopetus

14:00 Kyyti takaisin koululle

Ryhmäytyspäivän rastien ohjeistukset

Pelisäännöt ryhmälle

Laatkaa luokan kanssa säännöt, joilla voisitte saada ryhmästänne (vieläkin) toimivamman ja paremman. Jos aikaa jää, keskustelkaa siitä, miksi sääntöjä on olemassa ja miksi niitä tulisi noudattaa. Voitte myös pohtia, millaista olisi olla kokonaan ilman sääntöjä.

Tunteiden tunnistaminen

Käykää tunnekortit läpi siten, että mietitte yhdessä, mitä tunnetta mikäkin kortti esittää. Pohtikaa yhdessä, millaisissa tilanteissa tällaisia tunteita voisi esiintyä? Tuleeko ryhmälle mieleen jotain sellaisia tunteita, joita ei ollut korteissa?

Kun kortit ja edellä mainitut kysymykset on käyty läpi, leikkikää tunnepantomiiimia siten, että opettaja näyttää yhtä tunnekorttia yhdelle oppilaalle, jonka tehtävänä on esittää kyseinen tunne pantomiimina. Kyseinen tunne tulisi esittää siis ilmeiden ja eleiden avulla, ilman ääntä. Muiden ryhmäläisten tehtävänä on yrittää arvata, mistä tunteesta on kyse. Se, joka arvaa tunteen ensimmäisenä, saa esittää seuraavan tunteen, jne.

Eläytymisharjoitus

1. Soita tietokoneelta ainakin minuutin pätkät kolmesta musiikkikappaleesta. Keskustelkaa siitä, millaisia tunteita ja/tai ajatuksia kappaleista heräsi? Olivatko kappaleet iloisia, surullisia, pelottavia? Muistakaa, että oikeita vastauksia ei ole, vaan jokainen voi kokea kappaleet ihan eri tavoin.

2. Näytä ryhmälle erilaisia kuvia yksitellen ja kysy, millaisia ajatuksia ja tunteita oppilaille herää kuvista tai millaisia tunteita kuvassa esiintyy. Onko kuva iloinen, surullinen, hauska tai vaikka pelottava? Mikä kuvassa tekee siitä sellaisen, että se tuntuu esimerkiksi pelottavalta?

3. Lue ryhmälle seuraava lyhyt tarina.

Minna on juuri vaihtanut koulua, kun hänen vanhempansa joutuivat muuttamaan työn perässä toiselle paikkakunnalle. Uudessa luokassa hänellä ei ole vielä yhtään ystävää, sillä hän on hieman ujo, eikä uskalla tutustua luokkakavereihinsa. Hän haluaisi hyppiä hyppynarua toisten lasten kanssa, mutta hän seisoo usein yksin pihalla ja katselee, kun muut lapset leikkivät.

Miltä Minnasta voisi tuntua? Miltä sinusta tuntuisi, jos olisit samanlaisessa tilanteessa?

Mitä Minna voisi tilanteessa tehdä? Mitä luokkakaverit voisivat tehdä?

Leikkien ohjeistukset

Polttopallo

Leikkiä varten tarvitaan pehmeä pallo ja vapaaehtoinen ensimmäinen polttaja. Piirretään maahan suuri ympyrä, jonka sisäpuolelle menevät kaikki polttajaa lukuun ottamatta. Tämän jälkeen polttaja heittää palloa ympyrän ulkopuolelta ja yrittää osua johonkin ympyrän sisäpuolella olevaan henkilöön. Jos hän osuu, siitä henkilöstä, johon pallo osuu, tulee myös polttaja ympyrän ulkopuolelle. Pallo ei saa osua päähän tai kaulaan, joten niiden alueelle tulleita osumia ei lasketa osumiksi. Leikki loppuu tai polttajaa voidaan vaihtaa, kun kaikki on poltettu.

Viimeinen pari uunista ulos

Leikkiä varten tarvitaan pariton määrä leikkijöitä. Leikkijät muodostavat pareja niin, että yksi leikkijä jää ilman paria. Tämän jälkeen asetetaan parijonoon ja pariton leikkijä tulee parijonon ensimmäiseksi. Kun pariton leikkijä huutaa ”viimeinen pari uunista ulos”, jonon takimmaisina olevat kaksi leikkijää lähtevät juoksemaan jonon eri puolia päästäkseen jonon eteen. Pariton leikkijä yrittää ottaa jommankumman kiinni ja parin tehtävänä on saada toisiaan kädestä kiinni ennen kuin pariton saa heistä toisen kiinni. Jos pariton saa toisen kiinni, siitä, joka ei jäänyt kiinni tulee uusi pariton, joka asettuu taas jonon ensimmäiseksi huutamaan.

Jonoviesti

Leikkiä varten tarvitaan kaksi palloa. Leikkijät jaetaan kahteen joukkueeseen, jotka asettuvat vierekkäin jonoihin haara-asentoon. Jonojen ensimmäisille annetaan pallot ja yhteisestä merkistä leikki alkaa. Tarkoituksena on saada pallo jonon ensimmäiseltä jonon viimeiselle niin, että pallo kulkee leikkijöiden jalkojen välistä. Kun pallo on jonon viimeisellä, hän juoksee jonon ensimmäiseksi ja laittaa pallon taas liikkeelle. Leikki päättyy, kun se

leikkijä, joka oli leikin alussa jonon ensimmäisenä palaa jonon ensimmäiseksi. Joukkue, joka on ensimmäisenä valmis, voittaa.

Solmu

Leikkiä varten tarvitaan yksi tai useampi vapaaehtoinen solmun selvittäjä. Solmun selvittäjän täytyy hetkeksi poistua jonnekin, josta hän ei näe, miten solmu muodostetaan. Kuitenkin niin, että hänet voidaan helposti kutsua selvittämään solmua, kun sen aika on. Solmun selvittäjän ollessa poissa, muut leikkijät muodostavat piirin ja ottavat toisiaan käsistä kiinni. Tämän jälkeen he pujottautuvat tiukkaan solmuun pitäen kuitenkin koko ajan toisensa käsistä kiinni. Kun solmu on leikkijöiden mielestä valmis, kutsutaan solmun selvittäjä paikalle. Solmun selvittäjän tehtävänä on neuvoa muita leikkijöitä niin, että solmu saadaan selvitettyä. Leikki päättyy tai solmun selvittäjää voidaan vaihtaa, kun leikkijät on saatu selvitettyä solmusta taas piiriksi.

TUNNEPÄIVÄKIRJA

Merkitse jokaisen päivän kohdalle omaan tunnelmaasi sopiva ilme.

	Tors- tai	Perjan- tai	Lauan- tai	Sunnun- tai	Maanan- tai	Tiis- tai	Keski- viikko
Aamu- ilme							
Koulu- ilme							
Ilta- ilme							